

Рівненський державний гуманітарний університет
(повне найменування закладу вищої освіти)
Кафедра загальної психології та психодіагностики

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 11 Теоретико-методологічні проблеми в психології

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма Психологія

(назва програми)

Спеціальність 053 «Психологія»

(шифр та назва спеціальності)

Інститут, факультет інститут педагогіки і психології, психолого-природничий факультет

(назва інституту, факультету,)

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма Теоретико-методологічні проблеми в психології для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія»

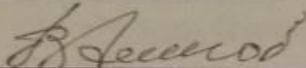
Мова навчання українська

Розробники: Павелків Віталій Романович, кандидат психологічних наук, доцент
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету

Протокол від «28» серпня 2018 року № 7

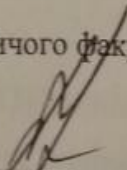
Завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ

(підпис) (проф. А.М.Воробійов)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено методичною комісією психолого-природничого факультету РДГУ за спеціальністю 053 «Психологія»

Протокол від «31» серпня 2018 року № 7

Голова методичної комісії психолого-природничого факультету РДГУ за спеціальністю 053 «Психологія»

(підпис) (доц. В.Р.Павелків)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Освітньо-професійна програма «Психологія»	Обов'язкова	
	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність: 053 «Психологія»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		5-й	5-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		10-й	10-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		26 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	10 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		76 год.	36 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	-
Вид контролю:			
залік	залік		
Передумови для вивчення дисципліни : загальна психологія, експериментальна психологія, основи наукових досліджень.			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання курсу полягає у структурно-логічному впорядкуванні й історико-генетичному транспективному розміщенні ключових теоретико-методологічних проблем психології, їх експериментальному і феноменологічному обґрунтуванні.

Завдання викладання дисципліни – сформувати у студентів уміння аналізувати закономірності і провідні тенденції розвитку психологічної науки, відстежувати міждисциплінарні взаємозв'язки, методологічно грамотно вибудовувати наукове дослідження, конструювати дослідницькі гіпотези, рефлексувати досягнуті результати, намічати стратегічні дослідницькі цілі й оперативні тактичні завдання, а також шляхи їх досягнення.

Згідно освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти у студентів у процесі вивчення дисципліни мають бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності.

- знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- здатність бути критичним і самокритичним.
- здатність приймати обґрунтовані рішення.
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- звички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді.
- цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- здатність до саморозвитку та самовдосконалення, готовність до постійного підвищення особистісного та професійного рівня, наполегливість у досягненні мети.

фахові:

- здійснювати процеси навчання і виховання у вищій школі.
- здатність проектувати стратегії управління процесом формування пізнавальної діяльності у курсі психології.
- здатність складати програми соціально-психологічного тренінгу, оцінювати роботу тренінгової групи.
- здійснювати виявлення, корекцію та профілактику кризових станів особистості.
- здатність застосовувати вид психологічної корекції, спосіб психологічного консультування чи психотерапії у конкретному випадку психологічного дослідження.
- здатність діагностувати психологічні особливості організації.
- здійснювати аналіз робіт з методології науки, методології та теорії психології.
- здатність застосовувати психологічні знання про гендер для розробки освітніх консультативних програм.
- здатність формувати ціннісне ставлення людини до свого здоров'я.
- здатність визначати підходи до діагностування життєтворчої активності особистості.
- знання сучасних методів проведення досліджень у професійній галузі і в суміжних галузях науки, вміння їх ефективно застосовувати для синтезу та аналізу складних систем та явищ; здатність аргументувати вибір методу розв'язування спеціалізованої задачі, критично оцінювати отримані результати та захищати прийняті рішення.
- знання культурно-історичних і внутрішньо-наукових (ідейно-концептуальних) детермінант розвитку психології.
- знання методів і форм наукової діяльності, самостійного наукового пошуку студентів.
- моделювання концептуальної основи і методичної бази конкретних психологічних досліджень.

3. Очікувані результати навчання:

- визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- здійснювати реферування наукових джерел, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки.
- самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, вміння дотримуватися процедури дослідження.
- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії, формулювати розгорнутий аналіз та тези досліджень.
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- володіти методикою підготовки та проведення психологічного дослідження;
- нести відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Класичний та постнекласичний вектор методології у сучасній психології

Тема 1. Природнича та гуманітарна парадигми психології.

Поняття методу і визначення методології. Причини зацікавленості психології в методології. Питання відповідальності психолога-дослідника. Закономірність розвитку науки: наукові відкриття, аномалії. Парадигма і умови прийняття нових парадигм науковим співтовариством, за Т. Куном. Ознаки природничої парадигми. Гуманітарна парадигма в психології.

Тема 2. Структура психології як системи знань.

Психологічні факти, закони, теорії, методи, категорії, принципи та методологічні проблеми як основні складові системи наукових суджень у психології. Значення психології для методологічного знання. Структура методологічного знання: рівні методології. Функції науки. Філософське, світоглядне і методологічне знання. Закономірності розвитку психологічної науки. Місце і роль психології в системі наукового знання. Міждисциплінарні зв'язки психології з іншими галузями знань та внутрішні фактори її еволюції. Специфіка предмету психології. Структура сучасної психології. Закони психології та їх методологічна функція. Методологічна криза основ психології 19, 20 ст. Етапи розвитку методологічної кризи. Основні причини кризи. Течії і напрямки психології. Наукові школи як форма організації науки. Психоаналітична традиція. Біхевіоризм. Гуманістична психологія. Когнітивна психологія. Гештальтпсихологія. Трансперсональна психологія. Онтопсихологія. Теоретико-методологічний аналіз психологічної практики. Методи добування та інтерпретації психологічних знань.

Тема 3. Категоріальний лад психології.

Категоріальний апарат психологічної науки: базисні і метапсихічні категорії психологічної науки. Процес і закономірності формування категоріального ладу – серцевина внутрішньої логіки розвитку психологічної науки. Взаємозв'язок розробки психологічних проблем і основних категорій. Категорія «образу» в психології. Фактори формування образу. Категорія «дії». Поведінка як адаптивна дія. Внутрішній план дії. Від психофізіологічної до психосоціальної дії. Категорія «мотиву». Спонукальна та смислоутворююча функції мотивації. Проблеми мотивації діяльності. Категорія «особистості» в психології. Концепція самоактуалізації особистості. Абсолютизація окремих категорій як основа оформлення течій і наукових шкіл у психології.

Тема 4. Основні пояснюючі принципи та їх специфіка у системі психологічних знань.

Принцип детермінізму як причинної зумовленості поведінки. Історичні особливості розробки принципу детермінізму в науці; рівні детермінації. Принцип відображення. Принцип єдності психіки та діяльності. Принцип системності. Цілісний, інтегральний підхід до тлумачення психічного. Системна детермінація людської поведінки. Принцип розвитку. Розвиток психіки в філогенезі, онтогенезі. Розвиток психіки і розвитку особистості.

Тема 5. Основні проблеми психологічної науки.

Категорія свідомості та психогностична проблема. Історія дослідження проблеми свідомості в зарубіжній та вітчизняній науці. Свідомість в рефлексології і з позицій біхевіоризму. Психоаналітичний напрямок і свідомість. Категорія образу: психофізична та психофізіологічна проблеми. Виникнення психофізичної проблеми. Підходи до вирішення

психофізичної проблеми: теорія психофізичної взаємодії, психофізичний паралелізм. Перспектива вирішення даної проблеми. Категорія дії та психопрактична проблема. Діяльність як суспільно – історична категорія. Психологічні аспекти дослідження індивідуальної діяльності. Проблема спільної діяльності. Проблема спілкування. Спілкування як базова категорія в психології. Функції і структура спілкування. Особливості перебігу психічних процесів в умовах спілкування. Категорія мотиву та психомотиваційна проблема. Категорія особистості та психосоціальна проблема. Спрямованість особистості. Перспективи розвитку психологічної науки.

Змістовий модуль 2. Методологічні проблеми психології в сучасній науковій рефлексії

Тема 6. Методологія наукового дослідження в психології

Формальне та змістовне розуміння методології. Рівні методології: загальнонаукова методологія, методологія конкретних галузей знання, часткові теорії. Теорія та її основні компоненти. Об'єкт та предмет психологічного дослідження. Поняття наукової парадигми. Роль методології у розвитку психологічної практики. Роль методології у розвитку системи психологічних понять та категорій. Проблема суб'єктивності й об'єктивності психологічного.

Тема 7. Методи і методологія наукових досліджень.

Методологія та її роль у розвитку методів наукового пізнання. Метод, методика та техніка психологічного дослідження. Особливості класичної методології. Цілісність індивідуальності як предмет психології. Особливості постнекласичної методології. Постмодернізм і методичні проблеми психологічного дослідження. Біхевіоризм та його роль у розвитку природничої методології у психології. Гуманістичний напрямок у психології та його методологічні особливості.

Тема 8. Проблематика методу та методології в психології.

Конкретні наукові методи психологічних досліджень. Метод об'єктивного спостереження. Метод самоспостереження, або інтроспекції. Лабораторний експеримент. Природний експеримент. Метод тестів. Метод запитань. Метод самозвіту. Метод анамнезу. Метод експертних оцінок. Метод семантичного диференціала. Метод семантичного радикала. Математичні методи у психологічних дослідженнях. Проблема об'єктивності дослідницьких методів у психології.

Тема 9. Структурні компоненти теоретичного пізнання.

Специфіка теоретичного пізнання та його форми. Співвідношення раціональної та ірраціональної, інтуїтивної та дискурсивної (логічної) сторін пізнання. Структурні компоненти теоретичного пізнання: проблема, гіпотеза, теорія, закон. Структура і функції наукової теорії.

Тема 10. Багаторівнева концепція методологічного пізнання.

Методи наукового пізнання за ступенем загальності – філософські, загальнонаукові, часткові. Структура наукового пізнання.

Тема 11. Конкретні наукові методи психологічних досліджень.

Метод об'єктивного спостереження. Метод самоспостереження, або інтроспекції. Лабораторний експеримент. Природний експеримент. Метод тестів. Метод запитань. Метод бесіди. Інтерв'ю. Анкетний метод. Метод самозвіту. Метод анамнезу. Метод експертних оцінок. Методи мозкового штурму. Метод семантичного диференціала. Метод семантичного радикала. Математичні методи.

Тема 12. Математичні методи у психологічних дослідженнях.

Модель. Моделювання. Математична статистика. Вибірка. Кількісні дані. Якісні дані. Гетерогенність. Контрольна група. Гомогенність. Подвійний сліпий метод. Залежний відбір.

Тема 13. Проблеми об'єктивних дослідницьких методів у психології.

Об'єктивність розкриття досліджуваного психічного явища.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Класичний та постнекласичний вектор методології у сучасній психології										
Тема 1. Природнича та гуманітарна парадигми психології.	10	2	4	—	4	10	1	1	—	8
Тема 2. Структура психології як системи знань.	12	2	2	—	8	12	1	2	—	9
Тема 3. Категоріальний лад психології.	8	2	2	—	4	8	—	1	—	7
Тема 4. Основні пояснюючі принципи та їх специфіка у системі психологічних знань.	6	2	-	—	4	6	—	—	—	6
Тема 5. Основні проблеми психологічної науки.	12	2	2	—	8	12	2	—	—	10
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>36</i>	<i>10</i>	<i>10</i>	<i>—</i>	<i>16</i>	<i>36</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>—</i>	<i>26</i>
Змістовий модуль 2. Методологічні проблеми психології в сучасній науковій рефлексії										
Тема 6. Методологія наукового дослідження в психології.	16	2	2	—	12	16	1	—	—	15
Тема 7. Методи і методологія наукових досліджень.	16	2	2	—	12	16	1	—	—	15
Тема 8. Проблематика методу та методології в психології.	16	2	2	—	12	16	1	2	—	13
Тема 9. Структурні компоненти теоретичного пізнання.	14	2	—	—	12	14	1	—	—	13
Тема 10. Багаторівнева концепція методологічного пізнання.	14	2	-	—	12	14	1	2	—	11
Тема 11. Конкретні наукові методи	14	2	-	—	12	14	1	—	—	13

психологічних досліджень.										
Тема 12. Математичні методи у психологічних дослідженнях	14	2	-	—	12	14	1	—	—	13
Тема 13. Проблеми об'єктивних дослідницьких методів у психології	16	2	2	—	12	16	1	2	—	13
Разом за змістовим модулем 2	84	16	8	—	60	84	8	6	—	70
Усього годин	120	26	18	—	76	120	14	10	—	96

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Становлення науки про психічні явища	2
2	Структура психології як системи знань	2
3	Категоріальний лад психології	2
4	Основні проблеми психологічної науки	2
5	Методологія і теорія психології як галузь психологічної науки	2
6	Проблеми методу та методології	2
7	Зміна методологічних інтересів	2
8	Природнича та гуманітарна парадигми психології	2
9	Науково-дослідна діяльність студентів-психологів	2
	Разом	18

7. Теми лабораторних занять

Навчальним планом не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціально-психологічне визначення науки та методів наукового дослідження	8
2	Методологія наукового дослідження в психології	8
3	Специфічні соціально-психологічні методи	8
4	Програма соціально-психологічного дослідження	8
5	Організація та проведення психологічних наукових досліджень	8
6	Актуальні соціально-психологічні дослідження	8
7	Результати сучасних досліджень із застосуванням специфічних соціально психологічних методів	6
8	Написання та оформлення наукових робіт	8
9	Самостійна науково-дослідна робота студентів-психологів	6
10	Правова сутність інтелектуальної власності	8
	Разом	76

9. Індивідуальні завдання.

1....Загальне визначення науки.

- 2...Рівні наукового дослідження.
- 3...Структура (система науки).
- 4...Функції науки.
- 5...Науково-технічна інформація.
- 6...Загально-методологічні основи наукових досліджень.
- 7...Класифікація наукових досліджень.
- 8...Методи і методологія наукових досліджень.
- 9...Проблеми методу і методології.
- 10..Ознаки психічних явищ. Психічні функції.
- 11..Становлення науки про психічні явища.
- 12..Конкретні наукові методи психологічних досліджень.
- 13..Проблема об'єктивності дослідницьких методів у психології.
- 14..Валідність в організації наукового психологічного дослідження і його результатів.
- 15..Види валідності.
- 16..Етапи психологічного дослідження.
- 17..Умови виконання студентської науково-дослідної діяльності.
- 18..Методика постановки та проведення науково-дослідної роботи студентів-психологів.
- 19..Самостійна робота студентів.Сутність самостійної роботи.
- 20..Методика підготовки та оформлення курсових і дипломних робіт студентів-психологів.
- 21..Курсова робота. Складання робочого плану написання курсової роботи.
- 22..Дипломна робота. Виконання дипломної роботи.
- 23..Методика підготовки і оформлення магістерської роботи. Вибір теми магістерської роботи.
- 24..Мова і стиль наукової роботи.
- 25..Охорона та використання результатів інтелектуальної діяльності..
- 26..Поняття «інтелектуальна власність» та «право інтелектуальної власності».
- 27..Функції права інтелектуальної власності.
- 28..Авторське право та суміжні права.
- 29..Об'єкт авторсько-правової охорони.
- 30..Похідні суб'єкти авторського права.
- 31..Співавторство.
- 32..Право вільного використання наукових творів.

10. Засоби діагностики результатів навчання:

- залік;
- реферати, есе;
- індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- підсумкове письмове тестування;
- творча самостійна робота;
- звіти про виконання самостійної роботи.

11. Критерії оцінювання результатів навчання.

Якісні критерії оцінки рівня знань студентів з навчальної дисципліни
«Теоретико-методологічні проблеми психології»

Критерії оцінювання	Оцінка		
	за національною шкалою	к-ть балів за 100-бальною шкалою	ECTS
Студент має глибокі, міцні і систематичні знання програмного матеріалу, використовує їх у нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатнім рівнем узагальненості знань.	Зараховано	90-100	A
Студент вільно володіє програмним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно використовує їх у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.		83-89	B
Студент володіє програмним матеріалом, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим. Самостійно виправляє помилки у відповіді, серед яких є суттєві.		74-81	C
Студент відтворює значну частину програмного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних його положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.		64-73	D
Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язку між ними, може відтворити окремі термінологічні дефініції за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.		60-63	E
Відповідь студента елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про програмний матеріал.		Не зараховано	33-59
Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, частин. У відповіді цілком відсутня самостійність.	1-32		F

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
33-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	100
7	7	7	10	10	7	7	7	7	7	7	10	7	

13. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення з дисципліни складається з:

- інтерактивного комплексу навчально – методичного забезпечення дисципліни,
- конспекту лекцій на паперовому та електронному носіях;
- практикуму з дисципліни та методичних вказівок до семінарських занять на паперовому і електронному носіях;
- тематики контрольних робіт та методичних рекомендацій до їх виконання на паперовому і електронному носіях;
- тестових завдань з курсу та методичних рекомендацій до їх виконання на паперовому і електронному носіях;
- матеріалів для демонстрування за допомогою технічних засобів навчання (слайдів, відео- та аудіозаписів);
- завдань і методичних вказівок для самостійної роботи студентів;
- індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- переліку завдань (запитань) для проміжного та підсумкового контролю рівня знань;

14. Рекомендована література**Основна література**

1. Белуха Н.Т. Практикум по основам научных исследований. – К.: Киев, торг.-экон. ин-т., 1980. – 82 с.
2. Белый И.В., Власов К.П., Клепиков В.Б. Основы научных исследований и технического творчества. – Харків: Вища школа, 1989. – 200 с.
3. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. – К: АБУ, 2002. - 480 с.
4. Васильев И.А. Мотивация и контроль за действием / И.А.Васильев, М.Ш. Магомед-Эминов. – М., 1991.
5. Веккер Л.М. Психика и реальность: единая теория психических процессов /Л.М. Веккер. – М.: Смысл, 1998. - 685 с.

6. Гальперин П.Я. Лекции по психологии / П.Я. Гальперин. – М.: Книжный дом «Университет»: Высшая школа, 2002. – 400 с.
7. Гальперин П.Я. Психология как объективная наука / П.Я. Гальперин. – М.; Воронеж, 1998. – 480 с.
8. Гордеева И.Д. Экспериментальная психология исполнительного действия / И.Д. Гордеева. – М., 1995.
9. Гришаев С.П. Интеллектуальная собственность: Учебное пособие. - М: Юрист, 2003. – С. 46-53.
10. Грищенко Ї.М., Григоренко О.М, Борисенко В.О. Основи наукових досліджень. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 186 с.
11. Дудченко А.Л., Дудченко Я.Л., Примак Г.Л. Основы научных исследований. – К: Знання, 2001. – 113 с.
12. Интеллектуальна власність в Україні: правові засади та практика. – Наук.-практ. вид.: У 4-х т. – Т. 1: Право інтелектуальної власності. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. – С. 17-28.
13. Леонтьев А.Н. Лекции по общей психологии/А.Н. Леонтьев. – М.: Смысл, 2000. - 455 с.
14. Лешкевич Т.Г. Философия науки: традиции инновации: Учеб. пособие для вузов. М., 2001. – 287 с.
15. Миллер С. Психология развития: методы исследования / С. Миллер. - СПб.: Питер, 2002. - 464 с.
16. Найдыш В.М. Концепции современного естествознания / В.М. Найдыш. – М.: Гардарики, 2003. – 476 с.
17. Петровский А.В. Теоретическая психология / А.В. Петровский, М.Г. Ярошевский. – М., 2001. – 455 с.
18. Підпригора О.А., Святоцький О.Д. Право інтелектуальної власності. – К. Видавничий дім «Ін Юре», 2002. – 531 с.
19. Тихомиров О.К. Понятия и принципы общей психологии. – М.: Изд-во МГУ, 1992. – 321 с.
20. Фаминский И.П. Основы внешнеэкономических знаний. – М.: «Международные отношения». – 2006. – № 3. – С. 2-31.
21. Хомская Е.Д. О методологических проблемах современной і психологии // Вопросы психологии. – 1977. – № 3. – С. 112-134.
22. Щедровицкий Т.П. Философия. Наука. Методология / Г.П. Щедровицкий. - М., 1997. – 332 с.

15. Інформаційні (інтернет) ресурси

1. <http://psychology.net.ru/>
2. <http://psy.ft.inc.ru/index.shtml>
3. <http://psy.com.ru>
4. <http://www.pssp.nm.ru/>
5. <http://psihogarmonik.narod.ru/>
6. http://old.weblist.ru/russian/Social_science/Psychoanalysis
7. <http://passion.sitecity.ru/>
8. http://www.psychol.ras.ru/ippp_pfr/journal/
9. <http://psy.piter.com/>